

Mr. NADA ŠTRUMBERGER
Fakultet prometnih znanosti
Zagreb, Vukelićeva 4

Tehnologija i organizacija prometa
Pregledni članak
UDK: 656.2:656.074
Primljeno: 07.07.1994.
Prihvaćeno: 24.10.1994.

PRIJEVOZ ŽIVIH ŽIVOTINJA ŽELJEZNICOM

SAŽETAK

U radu su prikazani uvjeti i načini prijevoza živih životinja u željezničkom prometu. Žive životinje mogu se primiti na prijevoz samo uz veterinarsku sanitarnu dokumentaciju u krletkama ili bez njih.

Prijevoz se mora organizirati po svim pravilima, kako se životinje ne bi ozlijedile ili uginule.

Tijekom prijevoza mora se voditi računa o hrani životinja, pojenju, prozračivanju, čistoći, a nakon istovara životinja obvezno se obavlja dezinfekcija.

1. UVOD

Prijevoz živih životinja željeznicom važan je dio rada koji se obavlja u tehnologiji željezničkog prometa. Prijevoz se mora organizirati po svim pravilima kako ne bi došlo do ozljeđivanja ili uginuća životinja. Da bi se to izbjeglo, potrebno je poznavati pravila i u praksi ih primjenjivati, jer odgovornost za ozljeđivanje ili uginuće životinja zbog nepravilnog postupka snosi onaj koji prijevoz obavlja tj. željeznica.

Treba napomenuti da je prijevoz živih životinja željeznicom već duže u opadanju, osobito u posljednjih dvadeset godina kada je sveden na najmanju mjeru. Uzrok tomu je što na željeznici ima puno formalnosti koje usporavaju prijevoz (razna veterinarska i druga uvjerenja), zatim zbog nemogućnosti isporuke životinja točno na mjesto konačnog odredišta, npr. zbog nepostojanja rampi za istovar stoke (stoka se može istovariti samo u željezničkim postajama koje su za to opremljene) itd. Te nedostatke nadomješta cestovni promet koji je ponekad i ekonomičniji (na kraće udaljenosti), pa je zbog tih prednosti potisnuo prijevoz živih životinja željeznicom.

2. PRIJEVOZNI UVJETI

Žive životinje mogu se primiti na prijevoz samo ako se tomu ne protive veterinarsko-sanitetski propisi. Dokaz tome su propisane veterinarske isprave koje se podnose otpravnom kolodvoru. Životinje se primaju na prijevoz samo ako je po ocjeni otpravnoga kolodvora isključena svaka opasnost za ljude i životinje, kao i eventualna mogućnost oštećenja voznih sredstava i drugih stvari za vrijeme prijevoza. Pošiljatelj odnosno primatelj odgovoran je za štetu koju životinje učine na željezničkim vozilima ili strojenjima pri utovaru, pretovaru, istovaru ili za vrijeme prijevoza, osim kada je oštećenje uzrokovano krivicom željeznice. Vagone, sanduke i krletke s opasnim životinjama

pošiljatelj mora osigurati natpisima koji ukazuju na opasnost.

Pojedine sitne životinje (psi, mačke, zečevi, kunići, žabe, puževi, kornjače, zmije, pijavice, rakovi i dr.) primaju se na prijevoz samo u sanducima, krletkama, košarama pletenim od pruča i drugim pogodnim zatvorima. Zvijeri se primaju na prijevoz samo u čvrstim zatvorima (krletkama ili sanducima) ili u naročito pogodnim vozilima. Ti zatvori odnosno vozila moraju biti od jakog, tvrdog drveta, s dobro učvršćenim željeznim šipkama, a njihovi kutovi pojačani oblogom od lima ili željeznim spojkama. Preko željeznih šipaka stavljaju se drvene letve ili drveni okviri s metalnom mrežom, čvrsto priljubljeni uz željezne šipke. Zatvori za medvjede (osim za mlade medvjede) moraju iznutra biti obloženi limom. Svaki zatvor odnosno vozilo mora imati izvana uočljiv natpis "Zvijer".

Bolesne životinje mogu se primiti na prijevoz samo ako to odobri mjerodavni veterinarski inspektor. U dozvoli za prijevoz veterinarski inspektor određuje može li se bolesna životinja prevoziti u istom vagonu s drugim životinjama odnosno drugim stvarima ili se mora prevesti u posebnom vagonu. Ako se na prijevoz predaju bolesne ili ozlijedene životinje, pošiljatelj je dužan to upisati u rubriku teretnog lista "izjava". Životinje s vezanim nogama ili smještene u vreće ne primaju se na prijevoz. Životinje bez krletke mogu se primiti na prijevoz samo u kolodvorima i za kolodvore koji su za tu svrhu osposobljeni.

3. PAKIRANJE

Krletke, sanduci, košare i drugi zatvori u kojima se prevoze životinje moraju biti prostrani i s dosta zraka da se životinje mogu prevesti bez štetnih posljedica. Životinjama se mora osigurati prostor za ležanje u zatvorima, hranjenje i pojenje. Zatvori moraju imati neprobojan pod s dosta prostirke i visoke neprobojne bočne zidove kako bi se onemogućilo onečišćenje vagona. Zatvori moraju biti opskrbljeni jakim ručicama pogodnima za nošenje i načinjenima tako da životinje ne mogu iskočiti niti pretrpjeti ili nanijeti štetu.

Košnica s pčelama mora biti podešena za ventilaciju, na donjoj ili na gornjoj strani (poklopcu ili na bočnoj strani). Otvor za ventilaciju mora biti pokriven žičanom rešetkom. U vremenu od 15. travnja do 15. listopada mora biti otvoren cijelom svojom površinom, a u ostala doba godine veličina otvora mora biti najmanje 3 cm. Bez tako podešene rešetke pčele u košnicama mogu se primiti na prijevoz samo ako pošiljatelj u teretnom listu da izjavu o nedostatnom pakiranju. To znači da će snositi sve posljedice koje iz toga proizlaze.

4. PRIJAM NA PRIJEVOZ

Pošiljatelj je dužan pripremiti žive životinje za utovar pravodobno, tako da bi se prijevoz mogao organizirati određenim vlakom.

Kolodvor nije dužan primiti na čuvanje životinje koje se ne mogu odmah utovariti. Ako, međutim, pošiljatelj zahtijeva da se životinje do utovara smjeste u obor, kolodvor će smještanje odobriti ako njime raspolaže, uz naplatu naknade, s tim da se o čuvanju životinja stara pošiljatelj.

Nedjeljom i blagdanima određenim zakonom primaju se na prijevoz samo pošiljke sa živim životinjama koje se otpremaju na sajmove, izložbe ili trke, ili u povratku s tih aktivnosti. Teretnim listom uz koji se predaju na prijevoz žive životinje ne mogu se predati na prijevoz i druge stvari, izuzev pošiljke pri seljenju. Uz pošiljku živih životinja s pratiteljem može se prevoziti u istim vagonima količina hrane koja je potrebna za ishranu životinja tijekom prijevoza i oprema za životinje. Ti predmeti se prevoze besplatno i ne upisuju se u teretni list. Pri preuzimanju pošiljke živih životinja na prijevoz skladištar je dužan provjeriti je li pošiljatelj uz teretni list priložio i propisane veterinarske isprave. Ako nedostaju potrebne veterinarske isprave ili ako su nepotpune odnosno ako im je rok važnosti istekao, pošiljka se ne smije primiti na prijevoz. Pošiljke živih životinja mogu se primiti na prijevoz samo za ono mjesto za koje glase veterinarske isprave. Pri zaključenju ugovora o prijevozu blagajnik je dužan pregledati podnijete veterinarske isprave te provjeriti slažu li se s podacima u teretnom listu i da li još vrijede. Potom ih ovjerava kolodvorskim žigom s datumom. Uz propisane veterinarske isprave, pošiljke živih životinja podliježu obvezatnom veterinarskom pregledu i pri utovaru i pri istovaru. Veterinarski pregled obavlja ovlašteni veterinarski inspektor kojega posebnim rasporedom određuje mjerodavno tijelo državne uprave za svaku godinu i o tomu obavješćuje zainteresirane kolodvore.

5. UNOŠENJE ŽIVOTINJA U PUTNIČKE VAGONE

Žive životinje se ne smiju unositi u putničke vagone, vagone za spavanje, vagone s ležajevima i vagone za ručavanje. Međutim, ako to nije protivno veterinarskim, sanitarnim i drugim propisima, dopušteno je unošenje u putničke vagone i vagone za spavanje (vagone s ležajevima) malih pripitomljenih životinja zatvorenih u kretke, košare ili u druge pogodne zavoje. Mali psi mogu se unositi samo u vagone drugog razreda iako nisu zatvoreni u kretku s tim da se drže na krilu. Malim psima smatraju se oni koji u svom prednjem dijelu, mjereni od zemlje do grebena, ne premašuju 30 cm.

Za takve male pripitomljene životinje ne plaća se prijevozna cijena, niti se izdaje prijevozna isprava. Malim pripitomljenim životinjama ne smatraju se pernate životinje, prasići, janjad i jarići, te se ne smiju unositi u putničke vagone. Veći psi, što ih sa sobom vode organi MUP-a, pripadnici HV, lovci ili slijepce osobe, mogu se uvoditi u odjeljke putničkih vagona drugog razreda, ali samo ako se tome ne protivi nijedan putnik. Veći psi koje vode drugi putnici primit će se na prijevoz ako u službenim (prtljažnim) vagonima postoji poseban prostor (pretinac) određen za njihovo smještanje, a nije zauzet. Psi koji se prevoze željeznicom, bez obzira na veličinu, moraju biti osigurani korpom (brnjicom) koja sprečava ugriz, a veći se moraju držati, odnosno biti vezani još i na kratkoj uzici. Jedan

putnik može sa sobom voditi najviše dva psa. Nije dopušten prijevoz pasa motornim vlakom koji nema posebne odjeljke za smještaj putnika koji vode pse sa sobom. Međutim, iznimno se može dopustiti prijevoz pasa motornim vlakom koji nema posebne odjeljke za smještaj putnika koji vode pse sa sobom ako za to postoji potreba. Uvjete za to određuje željeznički mjerodavni kolodvor. Male životinje i psi ne smiju se unositi i uvoditi u vagone za ručavanje. Na zahtjev organa MUP-a i pripadnika HV koji službeno putuju i vode pse za službene potrebe otpravnik vlakova može dopustiti da s psima putuju u službenim (prtljažnim) ili teretnim vagonima ako ne postoje opasnosti za prtljagu i stvari koje se u njima prevoze. Za veće pse koji se prevoze u putničkim vagonima ili u pretincima plaća se prevoznina prema odredbama putničke tarife, ako posebnim propisima nije drukčije određeno. Otpremljanje se obavlja uz kartu 2. razreda putničkog vlaka za putovanje u jednom pravcu s povlasticom od 50%, s tim da se na poleđini upiše ili stavi žig -Pas-. Za pse koji se prevoze u pretincu službenih (prtljažnih) vagona vlakovoda (manipulant) potvrđuje prijam na poleđini vozne karte bilješkom -Primio psa-, uz potpis, datum i broj vlaka. Podatke vozne karte (broj, polazni i uputni kolodvor) zapisuje na list papira, a voznu kartu poništava i vraća putniku. Ako je tijekom prijevoza potrebno obaviti pretovar psa, o čemu skrbi putnik, vlakovoda (manipulant) je dužan pri prijemu psa priopćiti putniku naziv kolodvora u kojemu to treba učiniti. Ako putnik ne obavi pretovar, vlakovoda (manipulant) predaje psa kolodvoru sa spiskom predaje u koji upisuje broj vozne karte, polazni i uputni kolodvor, na temelju podataka što ih je pribilježio pri prijemu psa. Pretovarni kolodvor predaje psa sa spiskom predaje vlakovodi (manipulantu) priključnog vlaka radi prijevoza do uputnoga kolodvora. Pas se u putničkom kolodvoru smije predati samo ako se vrati vozna karta koju vlakovoda (manipulant) uništava. Ako se vozna karta ne može vratiti, pas se predaje samo ako osoba koja to zahtijeva dokaže svoje pravo, uz evidentiranje u izvješće o nepravilnosti, s potpisom putnika da je preuzeo psa. U usputnom kolodvoru pas se može predati ako se vrati vozna karta i ako to dopuštaju prilike kao i carinski i veterinarski propisi. Životinje koje se protivno propisima unesu u putničke vagone, vagone za spavanje ili u vagone za ručavanje treba ukloniti iz tih vagona. Kolodvor je dužan osigurati čuvanje psa kojega putnik ne odvede odmah nakon prispjeća vlaka u uputni kolodvor. Međutim, ako putnik u roku od dva sata nakon prispjeća vlaka ne odvede psa, naplaćuje se čuvarina određena tarifnim pravilnikom. Željeznica nije dužna čuvati psa dulje od dvanaest sati. Nakon isteka tog vremena treba tražiti uputu od mjerodavne osobe u mjestu i prema njoj postupiti, o čemu se podnosi izvješće željezničkoj organizaciji. Glede prijevoza i otpremljanja pasa u međunarodnom prometu vrijede odredbe CIV, TCV i PIV. Pošiljke živih životinja bez kretke dužan je utovariti pošiljatelj. On je, isto tako, obavezan dostaviti i sredstva potrebna za vezanje životinja.

Pri otpremljanju krupne stoke i svinja pošiljatelj mora posipati pod u vagonu pijeskom ili drugom prostirkom (steljom). Kao prostirka može se koristiti pljeva pomiješana s pijeskom, kao i tresetna prostirka umjereno nakvašena vodom. Ako pošiljatelj nije posipao pod u vagonu, to će obaviti željeznica na zahtjev pošiljatelja, i to samo u kolodvorima koji su za to otvoreni. Utovaru živih životinja koje tovari pošiljatelj moraju prisustvovati ovlašteni veterinarski inspektor i željeznički skladištar. Oni su dužni provjeravati da pošiljatelj obavi utovar prema važećim propisima. Ako se pošiljatelj ne pridržava tih propisa, prijam pošiljke treba odbiti. Za sve poslove koje obavlja željeznica u svezi

s veterinarsko-sanitetskim propisima računa se naknada određena tarifnim pravilnikom. Na vagon tovaren živim životinjama stavljaju se listice.

Konje za priplod ili rad treba utovariti tako da su glavama okrenuti prema sredini vagona i privezani za prsne prečage. Ždrebado do jedne godine nije potrebno vezati. Konji za klanje mogu se tovariti i poprijeko, ali moraju biti povezani za alke. Goveda se tovaru na isti način kao i konji za klanje. Telad nije potrebno vezati. Na zahtjev pošiljatelja željeznica mu može staviti na raspolaganje uzdužne i prsne prečage, rešetke i ostali pribor, uz naplatu naknade određene tarifnim pravilnikom.

Pri tovaranju živih životinja veterinarski inspektor odlučuje koliko se životinja može utovariti u vagon kako se one ne bi mučile za vrijeme prijevoza, a eventualno i međusobno gazile ili ozljeđivale. Krupne životinje ne smiju biti jedna uz drugu ili uz vagonске zidove. Sitne životinje (svinje, ovce i telad) moraju imati u vagonima toliko mjesta da mogu leći.

Ako se u vagonima na dva kata tovari samo jedan kat, uvijek se mora rabiti donji. U tom slučaju, u teretni list, ispod naznačenja vrste stvari, skladištar upisuje bilješke: *rabljen samo donji kat*. Ako se tovaru oba kata, gornji mora biti 10% manje opterećen. Životinje raznih vrsta mogu se tovariti zajedno u isti vagon samo ako su odvojene jedne od drugih jakim pregradama od dasaka, letava i sl. Od toga se izuzimaju ovce, janjad, ovnovi, koze, jarci i jarići koji se mogu tovariti u isti vagon bez pregrade. Ako po ocjeni pošiljatelja ili veterinarskog inspektora otvori na vagonima (kapci, prozor) nisu dostatni za provjetravanje, vrata se mogu djelomice ili potpuno držati otvorenima, pod uvjetom da se ti otvori na vratima osiguraju ogradama od dasaka ili rešetkama u visini 1,5 m, s tim da donji dio ograde mora biti visok najmanje 30 cm i ne smije propuštati gnoj, odnosno prostirku. Međutim, vrata smiju biti potpuno otvorena samo za praćene životinje i moraju se osigurati tako da se pri prijevozu ne pomiču. Zahtjev da se vrata drže otvorena pošiljatelj upisuje u rubriku -Izjave- teretnog lista.

Žive životinje koje se prevoze u krletkama, sanducima i sl. treba tovariti samo u wagone koji imaju dosta zraka. Pojedine krletke ili sanduke treba smjestiti tako da do njih uvijek dopire dostatno svježeg zraka. Zatvori sa životinjama mogu se slagati jedan na drugi samo ako se letvama ili na drugi način između pojedinih redova može ostaviti najmanje 3 cm slobodnog prostora. Na zatvore u kojima su smještene žive životinje ne smiju se stavljati druge stvari.

Komadne pošiljke pčela može tovariti pošiljatelj. Pošiljatelju treba omogućiti da komadne i vagonске pošiljke pčela tovari u svako doba pa i noću. Košnice se moraju prenositi i tovariti pažljivo, i treba ih slagati i osigurati tako da se za vrijeme prijevoza ne prevrnu. Košnice se mogu tovariti u dva ili više redova u visinu ako se između pojedinih redova ostavi dostatan prostor i ako pošiljatelj u teretni list upiše izjavu o načinu tovarjenja. Međutim, u svibnju, lipnju, srpnju i kolovozu, ako je prijevoz na veće udaljenosti, utovar se ne smije obavljati u više redova.

6. PRAĆENJE

Pošiljatelj je obavezan osigurati pratitelja za pošiljke živih životinja koje se prevoze bez krletke u putničkim vlakovima, npr. za ribe u pokrivačima umetnutim u wagone, ribe u vodi u specijalnim vagonima za živu ribu, divlje i čudljive domaće životinje čiji redoviti prijevoz traje više od

24 sata. Za pošiljke u inozemstvo obvezatna je pratnja svih vrsta živih životinja predanih na prijevoz u zatvorima. Iznimno se, u pogodnim vremenskim uvjetima, za prijevoz koji traje manje od 12 sati, može dopustiti prijevoz bez pratitelja, a vagoni se moraju plombirati.

Po pravilu, pratitelj se za sve vrijeme trajanja prijevoza nalazi u vagonu u kojemu se prevoze životinje. Ako je to nemoguće zbog opasnosti za njegovu osobnu sigurnost, on može zahtijevati da mu se odredi mjesto u putničkim prtljažnim (službenim) ili posebnim teretnim vagonima. Nije dopušteno odrediti pratitelja samo za jedan dio prijevoznog puta. Međutim, u međunarodnom se prometu iznimno može odrediti pratitelja do graničnoga kolodvora ili od graničnoga kolodvora. Jedan pratitelj može pratiti dva vagona natovarena živim životinjama.

7. PRIJEVOZ

Kolodvori su dužni brinuti se o što bržem otpremanju i prijevozu živih životinja. Pčele i pčelarski pribor što se odvoze na pašu i s paše moraju se, po pravilu, prevoziti putničkim vlakovima. Otpremljanje pčela iz otpravnih kolodvora treba po mogućnosti obavljati noćnim vlakovima. Ako pratitelj zahtijeva prekid prijevoza po danu i privremeni istovar pošiljke zbog velike vrućine, tom zahtjevu treba udovoljiti i osigurati daljnji prijevoz sljedeće noći. Za zadržavanje vagona u takvim slučajevima ne računa se dangubnina, ali se zadržavanje pošiljke mora unijeti u teretni list kao prekid roka isporuke. Pošiljatelj je dužan, prije utovara, dostatno nahraniti i napojiti životinje, a pratitelj se tijekom prijevoza mora brinuti o njima, napose o njihovu hranjenju, pojenju i polijevanju. One se moraju hraniti i pojititi ili polijevati samo u kolodvorima koji su za to osposobljeni. Zbog hranjenja, pojenja ili polijevanja životinja vlakovi ne smiju produžiti predviđeno zadržavanje. Ako se pošiljka nepraćenih životinja iz nepredviđenih razloga usput zadrži više od 24 sata, hranjenje i pojenje živih životinja mora obaviti željeznica.

O hranjenju i pojenju životinja u takvom slučaju mora se brinuti vlakovođa (manipulant) ako se pošiljka nalazi u vlaku, a ako se pošiljka nalazi u kolodvoru, skrbi o tomu kolodvorsko osoblje. Ako vlakovođa iz prijevoznih isprava utvrdi da je potrebno hranjenje ili pojenje, mora o tomu iz prvoga kolodvora obavijestiti kolodvor u kojemu te radnje treba obaviti. Izviještenu kolodvor mora poduzeti sve mjere da se hranjenje i pojenje obave za vrijeme predviđenog zadržavanja vlaka. Na zahtjev pošiljatelja u teretnom listu, željeznica je dužna za vrijeme prijevoza polijevati nepraćene pošiljke svinja. O tomu skrbi vlakovođa odnosno kolodvor. Svako hranjenje, pojenje ili polijevanje životinja kolodvor koji je to obavio mora zabilježiti u teretnom listu s naznačenjem mjesta, dana i sata kada je to učinjeno. Zadržavanje pošiljke zbog hranjenja, pojenja i polijevanja treba ubilježiti u teretni list kao prekid roka isporuke. Za hranjenje, pojenje i polijevanje životinja računaju se naknade određene tarifnim pravilnikom. Ako praćene pošiljke živih životinja treba redovito ili izvanredno pretovariti, o pretovaru se mora brinuti pratitelj. Nepraćene pošiljke pretovara željeznica. Pretovaru ne treba prisustvovati veterinarski inspektor. Ako se životinje tijekom prijevoza ozljeđe, ako obole ili uginu, pošiljku treba zadržati u prvom pogodnom kolodvoru gdje se nalazi sjedište veterinarskog inspektora, kojeg treba hitno izvijestiti o potrebi pregleda životinja. Ako na prijevoznom putu pošiljke nema pogodnoga kolodvora za veterinarski pregled, pošiljku treba prevesti do

uputnoga kolodvora. Zadržani vagon se mora, po mogućnosti, postaviti na sporedni kolosijek gdje nema drugih vagona sa živim životinjama. Ozlijeđene, oboljele ili uginule životinje smiju se istovariti samo po odobrenju i u prisutnosti veterinarskog inspektora koji će odrediti daljnji postupak. Osobito treba voditi računa o tomu da pratitelji ne bacaju iz vagona bolesne i uginule životinje i njihove otpatke. Ako se to ipak dogodi, kolodvor mora podnijeti prijavu mjerodavnom veterinarskom inspektoratu. O svakom uginuću i ozljedi životinja treba sastaviti zapisnik o izvidanju. Jednako se postupa ako se oboljele životinje, po zahtjevu ovlaštenoga veterinarskog inspektora, istovare u nekom uputnom kolodvoru.

8. IZDAVANJE

Prispjele pošiljke živih životinja uputni kolodvor mora odmah pripremiti za istovar, odnosno za izdavanje. O prispjeću pošiljaka živih životinja uputni kolodvor mora izvijestiti primatelja odmah a najkasnije u roku od dva sata nakon prispjeća. Žive životinje, po mogućnosti, treba izdavati i izvan redovitoga radnog vremena. One bez kretke mora istovariti primatelj. Istovaru takvih životinja obvezno prisustvuje ovlaštenu veterinarski inspektor o čijem se pravodobnom dolasku brine primatelj. Na to treba upozoriti primatelja pri izvještavanju o prispjeću. Primatelj je dužan istovariti i preuzeti životinje bez kretke u roku od dva sata od trenutka izvještavanja o prispjeću. Rok od dva sata za odnošenje vrijedi i za životinje u zatvorima (sanducima, kretkama). Ako primatelj zahtijeva da se životinje bez kretke nakon istovara smjeste u obor, kolodvor koji raspolaze oborom odobrit će smještaj uz računanje naknade s tim što se o čuvanju životinja mora brinuti primatelj. Ako kolodvor nema obor, primatelja treba izvijestiti da životinje odmah odveze s područja kolodvora. Ponovna predaja (rekspedicija) pošiljaka živih životinja može se obavljati samo po odobrenju mjerodavnoga veterinarskog inspektora, upisanom u veterinarsku popratnu ispravu, na osnovi koje je pošiljka prispjela u uputni kolodvor. Ta se isprava mora ponovno priložiti novom teretnom listu. Vagoni u kojima su prevožene pošiljke nepakiranih živih životinja moraju se nakon istovara očistiti i dezinficirati.

9. DEZINFEKCIJA

Sva mjesta na kojima je obavljan utovar ili istovar živih životinja (utovarne rampe, stočne rampe, prijelazni mostovi, pribor za rezanje, čišćenje, hranjenje i napajanje životinja) moraju se nakon uporabe očistiti i dezinficirati prema odredbama Pravilnika o dezinfekciji prijevoznih sredstava. Sredstva kojima je obavljen utovar i istovar živih životinja moraju se očistiti i dezinficirati u "otpravnom" odnosno uputnom kolodvoru tako da se prethodno odstrani sva nečistoća (otpaci stočne hrane itd.) s utovarnog odnosno istovarnog mjesta, a zatim to mjesto temeljito popraska vapnenim mlijekom, koje se dobiva otapanjem negašenog vapna i vode u razmjeri 1 : 4. Poprskati se moraju i zidovi kao i ograde stočnih rampi i obora. Skupljenu nečistoću treba ubaciti u jamu za to određenu koja mora biti najmanje metar duboka i politi vapnenim mlijekom, a zatim dobro nabiti. Taj se gnoj smije koristiti nakon tri mjeseca od dana obavljene dezinfekcije. Sredstva za utovar i istovar, nakon uporabe, kolodvor mora očistiti i politi vapnenim mlijekom. Vagoni kojima su prevožene nepakirane pošilj-

ke živih životinja, namirnice životinjskog podrijetla, stočnih sirovina i otpadaka i gnoja moraju se nakon istovara očistiti i dezinficirati prema odredbama Pravilnika o dezinfekciji prijevoznih sredstava. Dezinficirati se moraju i smiju i oni vagoni u kojima su se prevozile pakirane životinje ako su onečišćeni gnojivom ispalim iz kretke. Dezinfekcija je obvezna najkasnije u roku od 96 sati nakon istovara. Dezinfekcija vagona obavlja se u dezinfekcijskim kolodvorima. Nakon završenog istovara pošiljaka skladištar koji je primio prazan vagon od primatelja mora ga zatvoriti, plombirati i na njega nalijepiti kolodvorske listice i kolodvorske ranžirne listice s naznačenjem dezinfekcijskom kolodvoru. Osim toga, skladištar mora na vagonu nalijepiti listice -"Dezinficirati" odnosno -"Dezinficirati pojačano", što zavisi od pismenog rješenja o dezinfekciji onoga koji je prisustvovao istovaru. Primiteljena rješenja o dezinfekciji čuvaju se u arhivi tri godine. Nakon istovara pošiljaka pri kojemu nije potrebna prisutnost veterinarskog inspektora uputni kolodvor šalje vagon na običnu dezinfekciju i na njega stavlja listicu. Vagon se upućuje u dezinfekcijski kolodvor sa sprovodnim listom u koji se, u određene rubrike, moraju upisati podaci o vagonima i stavljanju plombi. Vagoni korisnika prijevoza upućuju se u dezinfekcijski kolodvor s teretnim listom na adresu šefa kolodvora, a iz dezinfekcijskoga kolodvora na adresu koju primatelj naznače. Nakon dezinfekcije, u dezinfekcijskom kolodvoru moraju se s vagona skinuti sve listice i nalijepiti listice -Dezinficirano- na koje treba staviti žig dezinfekcijskoga kolodvora i upisati dan i sat kada su vagoni dezinficirani. Te listice skida onaj kolodvor koji vagon dostavlja na prvi ponovan utovar. U vagonima za prijevoz pernate živine nakon završene dezinfekcije pokretni dijelovi se moraju postaviti na svoja mjesta, a vagoni plombirati. Osim dezinfekcije koja se obavlja nakon istovara, dezinfekcija se obavlja i neposredno prije utovara u otpravnim (utovarnim) kolodvorima. Tu dezinfekciju određuje veterinarski inspektor koji prisustvuje utovaru. Dezinfekcija prije utovara obavlja se tako da se sve površine vagona s unutarnje strane prskaju hladnom 3%-tnom otopinom kaustične sode, s tim da se na svaki četvorni metar površine utroši najmanje litra otopine sode. Tu dezinfekciju obavljaju samo željeznički kolodvori, a ako za to nemaju mogućnosti, povjeravaju to veterinarskoj postaji ili poduzećima koji se bave tom djelatnošću ili samom pošiljatelju. Za dezinfekciju vagona poslije istovara, kao i prije utovara, računa se naknada predviđena tarifnim pravilnikom. Ta se naknada računa bez obzira na to jesu li stvari predane na prijevoz kao komadne ili vagonске pošiljke jer se u oba slučaja mora obaviti dezinfekcija cijelih vagona.

10. PRIJEVOZNI TROŠKOVI

10.1. Kopitari i papkari

Za domaće žive životinje kopitare i papkare prevoznina se računa prema sljedećem:

1. za komadne pošiljke:

a) u kretkama - brutomasu

b) bez kretke - na osnovi jediničnih masa, s tim što se za komadne pošiljke prevoznina računa za najmanju masu od 3000 kg po teretnom listu.

Za pojedine vrste životinja primjenjuju se sljedeće jedinične mase:

VRSTA ŽIVOTINJA	Granica mase po vrsti životinja	Jedinica mase
	kg	kg/komad
konj, mazga, mula	-	700
ždrijebe, poni	-	40
magarac	-	170
bik, vol, krava, bivol, bivolica	više od 180	550
june, junica	85 - 180	170
tele	do 85	70
ovca, ovan, janje, koza, jarac	-	30
svinja debela	više od 90	170
svinja mršava	40 - 90	80
prase	do 40	30

2. Vagonske pošiljke - za masu koju je u teretnom listu naveo pošiljatelj, odnosno koju je vaganjem utvrdio prijevoznik.

11. ŽIVA RIBA U VODI

Pri predaji na prijevoz žive ribe ili ribljeg zapata u vodi u baždarenim posudama kao komadne pošiljke zapremina posude ne smije biti veća od 400 litara, a pri predaji u nebaždarenim posudama brutomasa posude smije biti veća od 400 kg. Na poseban zahtjev prijevoznika, utovar, pretovar i istovar obavlja pošiljatelj ili primatelj. Za komadne i vagonske pošiljke žive ribe u vodi u posudama službeno baždarenima prevoznina se računa za onoliko kilograma koliko je litara utvrđeno baždarenjem. Svaka otpočeta litra računa se kao jedan kilogram. Za aparate za dodavanje kisika prevoznina se ne naplaćuje. Za komadne i vagonske pošiljke u nebaždarenim posudama prevoznina se računa za brutomasa. Za prijevoz žive ribe i ribljeg zapata u vagonima za prijevoz žive ribe prevoznina se računa po prvom tarifnom razredu, za računsku masu pošiljke umanjenu za masu boca s kisikom, benzina i ostalih pogonskih sredstava.

Ako se u vagonu uzima voda, prijevoznik ne prima nikakvu odgovornost za njenu kvalitetu. Za davanje vode prijevoznik naplaćuje naknadu.

12. ZAKLJUČAK

Žive životinje mogu se primati na prijevoz samo uz ispunjenje određenih uvjeta i ako se tomu ne protive veterinarsko-sanitetski propisi te ako je isključena svaka opasnost za ljude i životinje. Krletke, sanduci, košare i drugi zatvori u kojima se prevoze životinje mogu se prevesti bez štetnih posljedica. Pošiljatelj je dužan pravodobno pripremiti žive životinje za utovar kako bi se prijevoz mogao obaviti određenim vlakom. Uz pošiljku živih životinja s pratiteljem može se prevesti, u istim vagonima, količina hrane potrebna za ishranu životinja tijekom prijevoza i oprema za životinje. Osim podnošenju propisanih veterinarskih isprava, pošiljke živih životinja podliježu obvezatnom veterinarskom pregledu i pri utovaru i pri istovaru. Žive životinje se ne smiju unositi u putničke vagone, vagona za spavanje, vagona s ležajevima i vagona za ručavanje. Međutim, ako to nije protivno veterinarskim, sanitarnim i drugim propisima, dopušteno je unošenje malih pripito-

mljenih životinja, zatvorenih u krletke, košare ili u druge pogodne zatvore, u putničke vagone i vagona za spavanje. Malim pripitomljenim životinjama ne smatraju se pernata živina, prasići, janjci i jarići, te se ne smiju unositi u putničke vagone. Za pošiljke živih životinja koje se predaju na prijevoz bez krletke mora se u otpravnom kolodvoru naručiti vagon bez obzira na broj životinja koje se predaju na prijevoz. Za prijevoz živih životinja moraju se koristiti zatvoreni vagoni koji se mogu dobro provjetravati ili specijalni vagoni za prijevoz živih životinja. Pošiljke živih životinja dužan je utovariti pošiljatelj. On je, isto tako, obavezan dostaviti i sredstva potrebna za vezanje životinja. Utovaru životinja koje tovari pošiljatelj moraju prisustvovati ovlaštenu veterinarski inspektor i željeznički skladištar. Pri tovaranju živih životinja ovlaštenu veterinarski inspektor odlučuje o tome koliko se životinja može utovariti u vagon a da se ne bi mučile, gušile ili ozljeđivale. Pošiljatelj je obavezan dati pratitelja za pošiljke živih životinja koje se prevoze bez krletke putničkim vlakovima. Po pravilu, pratitelj se za sve vrijeme trajanja prijevoza nalazi u vagonima u kojima se prevoze životinje. Jedan pratitelj može pratiti najviše dva vagona natovarena živim životinjama. Ako pri praćenju pošiljaka živih životinja treba obaviti redoviti ili izvanredni pretovar, o tomu se mora brinuti pratitelj. Nepraćene pošiljke pretovara željeznica. Prispjele pošiljke živih životinja uputni kolodvor mora odmah pripremiti za istovar, odnosno za izdavanje.

O prispjeću pošiljaka živih životinja uputni kolodvor mora izvjestiti primatelja odmah, a najkasnije u roku od dva sata nakon prispjeća. Primatelj je dužan da životinje bez krletke istovari i preuzme u roku od dva sata nakon izvještavanja. Sva mjesta na kojima je obavljen utovar ili istovar živih životinja (utovarne i stočne rampe, prijelazni mostovi, pribor za rezanje, čišćenje, hranjenje i napajanje životinja) moraju se nakon uporabe očistiti i dezinficirati.

SUMMARY

CARRIAGE OF LIVE ANIMALS IN RAILWAY TRAFFIC

The paper deals with the conditions and terms and methods of carriage of live animals in railway traffic. Live animals can be accepted for carriage in cages or without them, only with appropriate accompanying veterinary/sanitary papers.

Transport must be organized in conformance with respective rules and precaution measures in order to have animals reach destination unharmed and alive.

During transport adequate care is taken about fodder and water, airing and cleanliness of waggons, while at the end of carriage waggons are obligatorily disinfected.

LITERATURA

- [1] Z.JEREMIĆ, D.MITROVIĆ: Uputstvo 162 o manipulaciji pri prijevozu pošiljaka, stvari. Beograd, 1986.
- [2] Z.KOCIJAN: Teretna kola. Beograd, 1987.
- [3] D.MITROVIĆ, R.BULAJIĆ: Uputstvo 161 o postupcima pri prijevozu putnika i prtljage. Beograd, 1989.
- [4] Pravilnik o načinu dezinfekcije prijevoznih sredstava kojima se prevoze pošiljke životinja, proizvodi životinjskog podrijetla i otpadna animalna tvar. Narodne novine, 1992, 7.
- [5] N.ŠTRUMBERGER: Tehnologija materijala I. FPZ, Zagreb, 1990.